

کنترل کیفیت

مدرس: اشکان هدایی

Ashkan.hodai@gmail.com

دانشکده فنی انقلاب اسلامی تهران

بازرسی INSPECTION

تعریف بازرسی :

- ۱- تعیین مشخصات لازم و روشهای اندازه گیری برای بازرسی
- ۲- تحقیق پیرامون میزان مطابقت تولید با مشخصات طراحی شده
- ۳- ارتباط اطلاعاتی با مسئولان ایجاد اصلاحات لازم در فرایند تولید

تفاوت بازرسی و کنترل کیفیت

بازرسی : INSPECTION

مقایسه مشخصه ها با استانداردهای
تعیین و تدوین شده

کنترل کیفیت : QC

کلیه وظایف و فعالیتهای لازم جهت
تحقق اهداف کیفیتی سازمان

اهداف بازرسی

- 1- جستجو و کشف ضایعات به محض وقوع در فرآیند
- 2- کشف مسیرهایی از فرآیند که منجر به ایجاد نقص می شوند
- 3- تصدیق توانایی ماشین و یا کارگر در انجام مناسب عملیات
- 4- نشان دادن وضعیت فرآیند
- 5- جدا کردن قطعات معیوب از فرآیند تولید جهت جلوگیری از صرف هزینه های حمل و نقل یا عملیات مراحل بعد
- 6- جدا کردن قطعا معیوب برای پیشگیری از عملکرد ضعیف محصول نهایی
- 7- آگاه ساختن کلیه سطوح مدیریت از عملکرد واحدهای تولیدی
- 8- تهیه سوابق و اطلاعات برای مدیریت به منظور ایجاد شرایط مناسب جهت مطالعه و تصحیح عملکرد ضعیف
- 9- تهیه سوابق و اطلاعات لازم برای کنترل موجودی و برنامه ریزی محصول
- 10- تهیه سوابق و گزارشات برای ارزیابی ماشین آلات یا کارگران تولیدی

انواع سیستم های بازرسی

• ۱- بازرسی در محل عملیات (سیار)

• ۲- بازرسی متمرکز

• ۳- بازرسی مرکب

بازرسی در محل عملیات (سیار) :

بازرسان در خط تولید ، در هر ایستگاه کاری حضور داشته و مطابق **طرح کنترل** و **نقشه** اقدام به بازرسی قطعات و محصول نهایی می نمایند.

نقشه : توسط واحد فنی مهندسی تهیه و تایید و در اختیار پرسنل تولید و کنترل کیفیت قرار میگیرد

طرح کنترل : شرکت ها باید از کیفیت و همخوانی مواد اولیه و محصولاتشان با الزامات مطمئن شوند، لذا باید برنامه ای برای کنترل عوامل تاثیرگذار بر کیفیت محصولات داشته باشند. این برنامه مستند را طرح کیفیت یا طرح کنترل یا **Control Plan** می نامند.

در تهیه این طرح باید پارامترهای کنترلی مشخص شود، این پارامتر ممکن است مربوط به **محصول** باشد و یا مربوط به **فرایند**. منظور از محصول پارامترهایی است که روی خود محصول کنترل می شود مثل ظاهر، ابعاد و ... و منظور از پارامترهای فرایند، مواردی است که در فرایند و ماشین الات وجود دارد و در کیفیت محصولات تاثیرگذار است، بعنوان مثال فشار گیجها، سرعت دستگاه، دما و ...

مورد دیگر در طرح کنترل **روش کنترل و اندازه گیری** است، اینکه آیا بصورت چشمی کنترل می شود، با ابزارهای اندازه گیری دستی مانند کولیس و میکرومتر و ... است و یا باید از طریق آزمایش انجام شود.

مورد مهم دیگر در طرح کنترل تعداد **نمونه و زمان نمونه گیری** است. یعنی هر چند ساعت یکبار و یا هر چند قطعه یکبار، مسئول مربوطه باید اقدام به کنترل نماید و اینکه تعداد نمونه در هر بار نمونه گیری چقدر باید باشد.

نمونه یک طرح کنترل

طرح کنترل Control plan

JV

تولانس				ابعاد			
قطر	ارتفاع	عرض	طول	قطر	ارتفاع/T	عرض	طول

کنترل کننده			نوع کنترل		ابزار کنترل	ایتم کنترلی	تولانس	اندازه اسمی	شرح فرایند تولید	ردیف
Q.C	سرپرست	اپراتور	محصول	فرایند						
*		*		*	کولیس	D		D=169	تراشکاری	1
*		*		*	میکرومتر	D		D=98	داخلتراشی	2
		*		*				5*45	زاویه تراشی	3
*		*		*	کولیس	T		T=18	کف تراشی	4
										5
										6
										7
										8
										9
										10

بعد از اتمام فرایندهای ماشینکاری قطعه جهت دنده زنی به پیمانکار ارسال می گردد.*

نمونه یک طرح کنترل

ردیف	نام مرحله تولید	پارامتر کنترلی	معیار پذیرش	روش سنجش	نام ابزار	تعداد	تناوب	روش ثبت	توضیحات
۱	برش MDF	لبه پریدگی در طول	عدم لب پریدگی	چشمی	-	4	2 ساعت	F128.00	
		شکستگی در دوسر قطعه عرض ورق	عدم شکستگی	چشمی	-	4	2 ساعت	F128.00	
		خط برش	ناخن دار نباشد	چشمی	-	4	2 ساعت	F128.00	
		تلرانس عرض ورق	برنامه تولید +5mm	متر	-	4	2 ساعت	F128.00	
		خط برش	کاملاً گونیا باشد.	چشمی	-	4	2 ساعت	F128.00	
۲	برش HPL	لبه پریدگی در طول	عدم لب پریدگی	چشمی	-	4	2 ساعت	F128.00	
		شکستگی در سرتاسر طول HPL	عدم شکستگی	چشمی	-	4	2 ساعت	F128.00	
		تلورانس عرض	برنامه تولید +5mm	خط کش	-	4	2 ساعت	F128.00	

توضیحات	ثبت نتایج اندازه گیری										ابزار اندازه گیری	تراش	انیم کنترلی	شماره نقشه	تعداد	ک لطمه	time
	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1							
acc							245	244.7	244.8	244.9	کولیس	0.2	L=245	SC-GB-302	44	SC-GB-302	
rej							54.96	54.91	54.94	54.96	میکرومتر	-0.05	Ø55	SC-GB-302	44	SC-GB-302	
m							53.2	53.2	53.2	53.2	کولیس	0.2	Ø 53.3	SC-GB-302	44	SC-GB-302	
acc							13	13	13	13	کولیس	0.2	T=13	MI-GB-413	37	MI-GB-413	
acc							119.96	119.98	119.98	119.98	میکرومتر داخلی	-0.02	Ø 120	MI-GB-413	37	MI-GB-413	2:21 PM
acc							140	140	139.9	140	کولیس	0.2	Ø 140	MI-GB-413	37	MI-GB-413	1:17 PM
سوراخها زمین هستند. 3 اندازه های یک سوراخ هستند.									-0.08	-0.1	کولیس	-0.01	Ø 62	SC-GB-102	1	SC-GB-102	12:55 PM

- ۱- تشخیص سریع معایب ، زمان لازم جهت تصحیح و بر طرف نمودن آنها
- ۲- توانایی تشخیص خطاهای غیر معمول
- ۳- صرف زمان اندک برای مشخصه‌های که خطای کمتری در آنها دیده شده و کمتر معیوب می شوند.

- ۱- فقدان ابزار بازرسی پیشرفته و یا محیط مناسب ممکن است امور بازرسی را مختل کند.
- ۲- بازرس از طرف کارگر یا سر کارگر تولید جهت تایید نمودن قطعات تحت فشار روحی قرار میگیرد.
- ۳- بازرس سیار به علت انجام امور محوله از سایر بازرسان و سرپرست خود جدا میشود ، در صورتی که شاید جهت انجام امورات محوله نیاز به حمایت معنوی داشته باشد.
- ۴- از آنجا که شاید بازرس قادر به علامت گذاری قطعات معیوب نباشد ، قطعات معیوب بین قطعات سالم جا زده شده باشد و به مراحل بعدی تولید راه یابند که موجب صرف هزینه های اضافی میشود.

بازرسی متمرکز :

بازرسان و کارشناسان و ابزار بازرسی در یک آزمایشگاه قرار می گیرند.
مثل آزمایشگاههای کنترل کیفیت مواد غذایی ، کالیبراسیون ، سختی سنجی و ...

مزایا :

- 1- ابزار دقیق و پیشرفته تری میتواند مورد استفاده قرار گیرد.
- 2- امکان برقراری ارتباطات مناسب بین بازرسان و سرپرست بازرسی
- 3- ثبت و نگهداری سوابق ساده تر میشود.
- 4- اعمال فشار روانی از طرف کارگر و سر کارگر تولید به حداقل خود میرسد.
- 5- نیاز به استفاده بازرسان ماهر کاهش میابد.

معایب :

- 1- نقایص تا نمونه‌ها بازرسی نشوند معلوم نمیشود.
- 2- اغلب عمیات تولیدی قبل از آنکه قطعات تولید شده در آن مرحله بازرسی شوند، ادامه میابد.
- 3- حمل و نقل زیادی برای آوردن قطعات به محل بازرسی نیاز است.
- 4- فضای زیادی برای محل بازرسی و همچنین انبار قطعات مورد نیاز است.

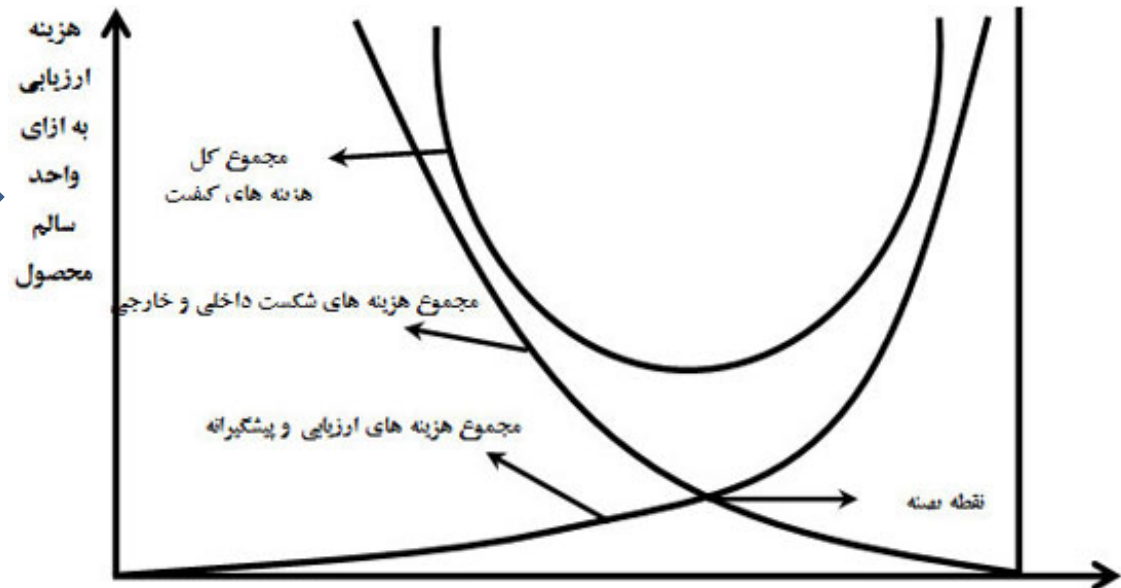
بازرسی مرکب :

تلفیقی از دو سیستم سیار و متمرکز

مزایا و معایب آن نیز تلفیقی از دو سیستم قبلی است

هزینه های بازرسی :

هر هزینه ای که صرف انجام عملیات بازرسی و کنترل می گردد

هزینه های کیفیت چه هزینه هائی هستند؟

۳- هزینه های ارزیابی (Appraisal)

این ها هزینه های صرف شده برای اطمینان از انطباق می باشند.

۴- هزینه های پیشگیری (Prevention)

این ها هزینه های موثر بر پیشگیری از وقوع عدم انطباق می باشند.

هزینه های کیفیت چه هزینه هایی هستند؟

۱- هزینه های عدم انطباق داخلی (Internal Failure)

این ها هزینه های مرتبط با وقوع عدم انطباق در داخل سازمان می باشند.

۲- هزینه های عدم انطباق خارجی (External Failures)

این ها هزینه های مرتبط با وقوع عدم انطباق در خارج از سازمان (نزد مشتری) می باشند.

هزینه یابی کیفیت Quality Costing چیست؟

ابزاری نیست برای مقاصد مالی مانند برآورد قیمت تمام شده.

کتاب مرجع (**Juran's Quality Handbook**) تا ۲۰٪ خطا در برآورد هزینه های کیفیت را مجاز دانسته اند.

تاریخچه شکل گیری هزینه یابی کیفیت به دهه ۱۹۴۰ بر میگردد.

Dr. Feigenbom، مدیر کیفیت یکی از کارخانجات **GE**، به مؤثرتر بودن گزارش دهی مسائل کیفی به زبان پول، به جای اعداد و ارقام (مانند % ردی، ppm برگشتی، ...) پی برده و سیستم گزارش دهی هزینه های کیفیت را پایه ریزی کرد.

Dr. Philip Crosby با طرح هزینه های کیفیت در کتاب **Quality is Free** (1979) باعث رواج بیشتر این تکنیک شد.

نکات کلیدی هزینه های کیفیت

- ابزاری است برای شناسایی فرصتها، و تعریف پروژه های بهبود بر مبنای هزینه.
- ابزاری است برای توجیه اقتصادی پروژه های بهبود.
- \$ زبان پول قوی ترین ابزار برای جلب توجه و حمایت رده های بالای مدیریتی است. \$

کنترل مواد اولیه :

شامل کنترل کلیه مواد اولیه خریداری شده توسط واحد تدارکات . این بازرسی به فراخور مقدار کمی ، نوع و جنس آنها ، می تواند به صورت نمونه گیری یا بازرسی صد درصد ، انجام پذیرد.

کنترل حین فرایند تولید :

قبل و بعد از هر ایستگاه کاری و در حین عملیات مختلف ، در خطوط تولید انجام می پذیرد

کنترل محصول نیمه ساخته یا نهایی : هنگام تحویل به انبار

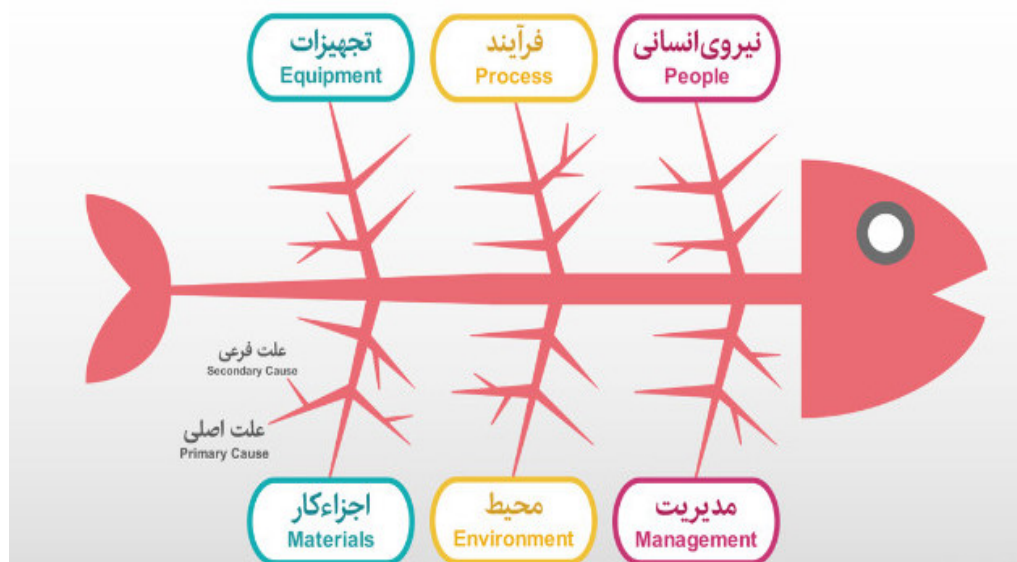
کنترل محصول نهایی : هنگام خروج از انبار (جهت مشتری ، توزیع و...)

عوامل اساسی موثر بر کیفیت یک محصول

- ۱- کیفیت طراحی
- ۲- کیفیت ساخت
- ۳- کیفیت عملکرد

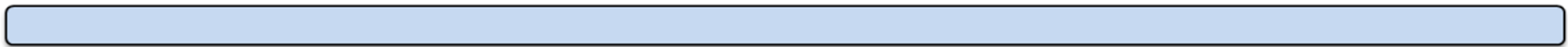
$$\text{کیفیت طراحی} + \text{کیفیت ساخت} = \text{کیفیت عملکرد}$$

fishbone diagram

- مواد اولیه
- ضعف در طراحی
- محیط تولید
- ابزار و ماشین الات
- خطاهای انسانی

۱- روشهای قبل از تولید :

در این روش ها عوامل موثر بر کیفیت شناسایی می شوند و اقدامات لازم برای تاثیرگذاری روی مشخصه های کیفی محصول پیشنهاد میگردد.

۲- روشهای حین تولید :

روشهای با استفاده از ابزارهای کنترل کیفیت باعث بالا رفتن کیفیت محصول در حال تولید می شوند

۳- نمونه گیری برای پذیرش :

این روشها صرفا برای رد یا قبول یک محموله به وجود آمده اند و به طور مستقیم روی کیفیت اثر ندارند.

به بیانی دیگر :

کنترل کیفیت یعنی ، اطمینان از تهیه و تولید کالا یا خدمات ، طبق استانداردهای تعیین شده

استاندارد :

تعیین همگی یا بخشی از خصوصیات و مشخصات هر محصول
نوع، جنس، مواد اولیه، شکل، رنگ، وزن، ابعاد، ایمنی

انواع استاندارد :

کارخانه ای - ملی - منطقه ای - بین المللی